

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempej za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Vabilo na naročbo.

S 1. oktobrom se začne novo četrtletje. Vabimo torej vse č. gg. naročnike, katerim naročnina s koncem tega meseca poteka, kakor tudi vse redoljube, da nas z obilno naročbo v narodnem delu podpirajo.

„Slovenski Narod“ velja po pošti prejemati

za celo leto 10 gld. — kr.,

„pol leta 5 „ — „

„četrt leta 2 „ 60 „

Naročnina se pošlje opravništvu, najbolje po poštah nakaznicah.

Opravništvo „Sl. Nar.“

Izjava zastopnikov hrvatskega naroda.

Baš v tem času, ko se bije v tej polovici monarhije za nas Slované morda odločilni boj; ko Nemeč z Magjarom ponavlja staro zaroto proti Slovanom; zdaj ko bratovski nam hrvatsko-srbski narod v trojedni kraljevini in vojni granici za rešenje avstrijskega vprašanja povišano veljavo dobiva: stopajo zakoniti poslanci njegovi s svečano izjavo pred svet, katero smo v stanji, dobljeno iz najizvirnejega vira, že denes Slovincem priobčiti:

„Izborniki in volilci!

„Sabor kraljevine Dalmacije, Hrvatske in Slavonije, pred 4 leti voljen in s početkom tega leta zaprt, sklenil je v imenu trojedne kraljevine a brez sodelovanja večjega dela našega naroda s kraljevino ogersko tako zvezo (nagodo), po kateri se kraljevina Dalmacija, Hrvatska in Slavonija v najglavnejih i najživotnejih državnih stvareh, v stvareh denarja in krvi, v stvareh cest in pristanišč (luk), in tudi v poslovihi prometa in trgovine ne samo na kopnem, nego tudi na morji podvržava odločujočemu vpljivu in brezprizivni volji zbora ogerskega in ogerske vlade, a samo v drugih stvareh, ki so manje važnosti, se pušča odredovanju svojega vlastnega sabora in lastne svoje domače vlade, kateri vendar ne sme za glavarja imenovan biti nikdo, nego oni, kogar priporoči kroni predsednik ogerskega ministerstva, kateri hrvatskemu saboru ni odgovoren.

Takoj poslej te, že v svojem korenu čudno bolne in gnjile nagode, nagode v mnogih točkah že zdaj oskrunjene in glede teritorialnega obsega, osobito v pogledu Dalmacije neizpolnene, naredil je omenjeni zbor vsled vpljiva tadajšnjega bana:

leta 1866. zakon o osušenju lonjskega polja, kateri, ako je dotičnemu poduzetnemu društvu morda prinesel kakovo korist, ni dozdej deželi nobenega ploda donesel, razven prikritih odkritij pred petrinjskim sodiščem;

leta 1869. zakon o utemeljenju vseučilišča v Zagrebu, kateri je vse do denes ostal neizveden; dalje:

zakon o ustrojstvu takozvane avtonomne deželne vlade, kateri na čelu v zmislu zgorej omenjene nagode stoji ban, priporočen od prvega ministerstva ogerskega; nazadnje:

leta 1870. zakone o zadrugah in o urbarskem uredjenju, a tako isto tudi zakone o uredjenju občin in trgovišč in o osnovanju županij, o katerih zakonih je jako težko razsoditi, so-li oni prvi pogubnejši in kvarnejši za materijalni in socialni položaj kmetov, ali so oni drugi škodljivejši za politično in državljansko svobodo.

V tečaji te nagodbene ere ustvarjeni so na zadnjem ogersko-hrvatskem zboru v Pešti in v avstro-ogerskih delegacijah zakoni, s katerimi so bremenjena in davki ne samo krvi nego tudi novca, ako i so v realni potrebi opravičeni, v istini vendar znatno povečani.

Razven tega mnogočlanega nazovi-ustavnega aparata, kateri je za Hrvatsko ali posredno ali neposredno, a največ brez njenega odločujočega vpljiva zakone stvarjal, prizadeval si je vojni minister v dogovoru s prvim svetovalcem ogerske krone, po odkrito-absolutnem potu, brez vsakega vpljiva edino kompetentnega zbora trojedne kraljevine, urediti in na povse novo podlogo postaviti odnošaje hrvatsko-slavonske vojn. krajine, razdeljujoč in razkosajoč njen teritorialni obseg in izročujoč v roke ogerskega erara njeno naravno največje bogatstvo, njene gozde.

Ni naša namera na tanko razkladati zakone, narejene v prošlem saboru, no ne moremo rodoljubnemu nagonu svojega srca odreči, da ne bi izmed vseh težkih zlih stvari, katere smo v obče napomenili, nekatere tu posebej očrtali.

Zakon o zadrugah, kateri prekomerne delitve dovoljuje in s svojim delovanjem v neomejeno davnost nazaj sega, zatira do kraja vse redom celo kmečko ljudstvo v provincijalu te kraljevine; a nalog bi saboru bil temu žalostnemu stanju konec narediti.

Zakon o odnošajih urbarskih t. j. o gozdih in pašah, je poguben in kvaren skoro za vse kmete v provincijalu, a najbolj v Slavoniji; in nalog bi bil saboru, da ga po pravdi in pravici popravi.

Železnica, katero ogerska vlada prav sedaj gradi iz Karlovca v tako imenovano ogersko Reko, osnovana je tako, da razven edine Reke ne bode na korist nobenemu mestu, nobeni luki v ostalem hrvatskem primorju. Druge železnice se nekoliko ne delajo, kakor n. pr. osiečko-sisačko-karlovaška, odnosno novogradiško-brodsko-mitrovska, varaždinsko-zaprešička, ali pa se po svojem pravem gradu proti interesom in volji naroda, a nalog bi saboru bil, za interese svoje zemlje po mogočesti zavzemati se.

Gozdi v vojni granici, v katerih počiva največji zaklad naroda, sekajo se, a nalog bi saboru bil, skrbeti za to, da previšnja beseda Nj. veličanstva, po kateri ima denar iz teh gozdov dobljen, samó za kulturne namene krajine obrniti se, istina postane, in zahtevati da se zastopniki iz cele krajine sabora udeležijo, da toliko v tem pitanju, kakor v vseh tičočih se vojn. krajine svoje interese branijo.

Na skupnem zboru v Pešti dela se že sedaj, in delalo se bode kmalu najbrže tudi v avstro-ogerskih delegacijah o predmetih komunikacij in javnih bremen posebno o posojilu, katero se ima vzeti vsled deficita za leto 1872; a to kraljevino zastopajo tam ljudje, kateri so — kar je v parlamentarni historiji v vsem svetu neslišano, že skoro leto dni ne samo zaupanje naroda, nego tudi svoj formalni mandat izgubili; a bil bi nalog sabora, kot edinega rednega mandatarja te kraljevine proti tej parlamentarni samovolji čim krepkeje protest uložiti.

Naposled bi zahtevala v nekterih krajih naše zemlje bivša letošnja slaba letina (nerodica), da sabor na pravi način ob času stradaljočemu prebivalstvu v pomoč pričeče.

Izborniki in volilci!

Toliki in taki, ali na videz ustavni, ali jasno absolutni faktorji zakonodavstva, stvarjajoči zakone za naš narod, k temu deželna, baje avtonomna vlada, ktera, makar bi jej bil na čelu najrazumnejši in najrodoljubnejši in najnekoristoljubnejši človek, bila bi že potem jako dvojbene koristi za prave in življenjske interese le-te dežele, ker je z zgorej omenjeno nagodbo brezpogojno podvržena odločujočemu vpljivu ogerske vlade; vse to je, rečemo, na naravni način meralo zaroditi z mešnjavo v javnem pravu in v zakonodavstvu, desorganizacijo v sodstvu in javni upravi, oslavljenje napredka v javnem poduku, padanje materijalnega blagostanja in agrarnih razmer, na konec skrajno nezadovoljstvo vsega naroda.

Ta in tolika zla videči po zapetji prejšnjega sabora, poleteli ste Vi na previsoki poziv Nj. Veličanstva v tečaji tega leta z radostnim srecem in odvažno voljo na svoja volišča, da ondi izberete možé svojega zaupanja, o katerih ste mislili in mislite, da bodo mnogovrstna ta zla po mogočesti odpravili.

Pred četerimi leti je tadajšnjim pristašem vladinim, nekoliko z upotrbljevanjem nedostojnih in neizrecljivih sredstev, nekoliko s strahovanjem javnih uradnikov, nekoliko z obetanjem zmanjšanja davka in odpravljanja stanovitih državnih monopolov, nekoliko slednjič z obetanjem olakšanja vojniške službe, mogoče bilo, sestaviti sabor povoljen vladi: no ob priliki poslednjih volitev so se, akopram so si vrlo redki prijatelji vlade marljivo prizadevali, njihova prizadevanja razbila na odločni, neustrašljivi Vaši volji.

Radostno so bila srca narodu videč, da so takó kot megla izginili vsi naporí onih, kateri misle, da ljudstvo tem bolj veruje obetanjem, čim težje je zlo, ki ga mori; radostno so, pravimo, bila srca narodu misleč, da se bode kmalu po dokončanih volitvah, že prvega prošlega junija, kakor je bilo to od početka po Nj. Veličanstvu ukazano, zbrati mogel željno pričakovani sabor.

Ali ta blaga nada je žalibože narod izneverila, ker je bil ta toliko pričakovani sabor od 1. junija na tretjega julija, potem od tretjega julija na 20. septembra, pa evo najnazadnje, na neslišani v ustavnem življenju način, ko je bil že večji del saborskih članov na potu v sabor, — bil je od 20. septembra odložen na 15 prihodnjega januarja.

S tem načinom torej sabor te kraljevine, dasiravno bi se tudi po jasni besedi zakonov, stvorjenih v prošlem saboru in po običih načelih ustavnosti imel sklicati in zbrati vsakega leta, v tečaji 1. 1871 ne more biti v stanji bodi si račun prošlega upravnega leta pregledati, bodi si proračun za bodoče leto ustanoviti, bodi si svojo sodbo nad poslednjo in sedanjo vladó izreči, bodi si na konec za vsa zgorej naštetá zla leka poiskati.

Izborniki in volilci!

Ker je kraljevina Dalmacija, Hrvatska in Slavonija s protizakonitim postopanjem svetovalcev krone vsakega drugega zakonitega zastopstvo oropana (lišena) in vsem gori razloženim nezgodam izvržena, mi, z Vašim zaupanjem odlikovani, smatramo za svojo sveto dolžnost pred Vami in pred svetomevo izjaviti: Da od sebe odbijamo

in odvaljujemo odgovornost za kvarne posledice iz odgodbe sabora, na one, kateri so se predrznili (se usudiše) Nj. Veličanstvu našem kralju odlaganje svetovati.

V kolikor bi pa med tem svetovalci krone mislili, da jim pojde z odlaganjem ali razpuščanjem sabora in s tem dobivajoč časa, vendar za roko, Vas na druge misli obrniti, nego-li so one, ktere so Vas nagnile, da ste nas s svojim zaupanjem odlikovali, to bode do Vas stale vselej kader bodete na to pozvani krepko in odkrito izjaviti, da je narod te kraljevine, sveto spoštuječ kakor svoja tako i vsakega pravice, in stopajoč zmerom na stezi zakona, že zdavnaj trdno odločil pod blagim okriljem Nj. Veličanstva našega kralja svobodno in samostalno živeti in da nij nikakvih načinov, nikakvih obetanj, ktera bi ga mogla od tega svetega cilja odvrgniti.

Od naše strani pak sprejmite svečano izjavo, da nij nobene sile, ktera bi nas mogla odvratiti od cilja za katerim vi težite, a nadajmo se, da pravicoljubje krone, v ktero zaupno oči upiramo, ne bode dopustilo, da senarod trojedne kraljevine za tolike, po Nj. Veličanstvu svečano priznane zasluge na toliko ponižujoči način oropuje še nadalje svojega prava in dobrot ustavnega življenja.

V Zagreba, 20. septembra 1871.

(Slede podpisi 60 narodnih poslancev, na čelu vodja narodne stranke M. Mrazović.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(4. seja dne 25. septembra.) Po običajnih formalnostih, naznani gospod dež. glavar, da je gosp. Dragotin Rudež zaradi rodbinskih razmer za nekoliko dni na odpustu.

Peticije, katerih je v izobilji došlo, se izroče peticijskemu oziroma finančnemu odseku.

Poslanec Svetec se odpove dosedanje službe kot deželni odbornik, ker je prevzel notarijat v Idriji in bi tako tega posla ne mogel več opravljati.

Zbor v Ljubljani zbranih ljudskih učiteljev povabi gg. poslance h koncertu, kateri bode v sredo zvečer v Tavčerjevi gostilnici.

Dr. Costa interpeluje na podlagi § 45 opravilnega reda gosp. deželnega glavarja, je li izostanim poslancem (deklarantom) pismeno naročil, naj pridejo, ali pa povedo uzroke, zakaj jih tukaj ni.

Deželni glavar gosp. Razlag takoj odgovarja na stavljeno interpelacijo, ter naznani, da bo po njegovem mnenji mogoče vse te dopise že denes razposlati.

Prestopivši k dnevnemu redu se bode za vladno predlogo: postava, po kleri se vsled postave od 6. februarja 1869 drž. zak. št. 18 odločijo osebe, ktere imajo razsoditi, ali se po menjavi kterege zemljišča bolje gospodarstvo doseže, po nasvetu Svetca — volil poseben odbor 3 udov.

Vladni predlogi: deželno-zborni volitveni red vojvodine Kranjske, in postava, s ktero se predrugača dodatek k deželni ustavi vojvodine Kranjske od 26. februarja 1861 — se po nasvetu dra. Coste izročite adresnemu ali ustavnemu odboru, kateri se bode volil.

Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložé proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1872 in računski sklepi za leto 1870, in tudi proračuni za leto 1871 naslednje imenovanih ustanovnih zakladov namreč: zaklada kranjskih dekliških ustanov, Holdheimovega zaklada za gluhoneme, postonjsko-jamske ustanove za invalide, Metelko ustanove za invalide, Trevisini-eve ustanove za invalide, ustanove I. in II. ljubljanskih gospá za invalide, baron Flödnigove in ilirske ustanove za slepce, zaklada kranjskih dijaških ustanov in muzealnega zaklada i. t. d. se izroča finančnemu odboru v pretres in poročanje.

V odsek za adrese se izvolijo: Bleiweis, Costa, Svetec, Zarnik, Barbo, Supan Pintar.

V deželno komisijo za uravnanje zemljišnega

davka je izvoljen gosp. dež. glavar dr. Razlag, kateri volitev prejme in obljubi skrbeti pri tem poslu za korist dežele.

Za namestovalca se izvoli gospod Valentin Krisper.

Pri poročilih peticijskega odseka, nastopi kot poročevalec prvi, poslanec Pintar ter bere peticijo hrenovške in knežške občine za odpisanje zemljišnega davka in ustavljenje eksekucij, zbog ne navadno slabe letine. Peticija se bode priporočevaje predložila visoki vladi, da jo usliši.

O peticiji prebivalcev v Žužemberku, pri Beli cerkvi i. t. d. zaradi ribštva v Krki poroča Svetec, ter pravi, da se zbog pravnih uzrokov ne more dovoliti, ker nikakor ne gre, da bi tistim osobam, ki so do zdaj imele pravico ribariti, ta pravica odvzela brez vsake odškodnine.

Dr. Zarnik poroča o peticiji občine Črnomajlske, da se služba c. kr. okrajnega zdravnika v Črnomlji zopet ustanovi. Ta peticija je itak že rešena, zadnjim sklepom dež. zbora, da se sploh pomnože okr. zdravniki na Kranjskem.

Prihodnja seja je v četrtek 28. t. m.

Deželni zbor goriški.

(Nadaljevanje poročila goriškega deželnega odbora o realci.)

„Deželno šolsko svetovalstvo se je ravnalo pri tem računu natančno po vladnem načrtu postave, po zborovih sklepih in po državni postavi 9. aprila t. l. zastran povečanja sistemiziranih plač za učitelje srednjih šol, držeč se tega, kar opazuje gosp. minister, da se učilišče uravna z učitelji v določni službi in ne s supletii, kateri imajo dobivati, po določbah omenjene postave po 600 gl. letne nagrade, ako imajo postavno sposobnost za javno podučevanje na realkah.“

Ko je poizvedel deželni odbor (takó mnenje šolskega svetovalstva, je odgovoril dne 27. maja 1870 št. 1311 namestništvu, da ne spoznava za primerno, da bi določil in nasvetoval znesek, katerega bi imel donasati tukajšnji deželni zalog, v dosego uravnave c. kr. više realke po namenu zborovega sklepa, katerega navaja v cenjenem dopisu 3. marca 1870 št. 356, ker meni dež. odbor, da se more in mora zaprositi cesarsko potrdbo tudi brez tacihi preliminarne pozvedeb, katere spadajo prav za prav v izvršivno področje.

Vsled naročila gosp. ministra za uk in bogočastje je namestništvo zopet povabilo deželni odbor, naj to zadevo naglo in sicer prej reši, kakor se skliče deželni zbor. Odbor je odvrnil, da mu je sicer prav na srcu preuravnanje tukajšne c. kr. realke v narodnem smislu, toda, da obžaluje, da ne more odstopiti od svojega sklepa, katerega je naznanil vis. namestništvu z dopisom 27. maja t. l. št. 1311 in katerega omenja cenjeni dopis 4. avgusta 1870 št. 1378, ker se ne šteje pooblaščenega, da bi zavezal deželo k plačilu tako znamenitega doneska, dokler ne potrdi cesar dotične postave.

Deželni odbor meni, da mora najviši državni poglavar načrt postave, kakoršnega je sprejel deželni zbor v seji 29. oktobra 1869, enako vsaki drugi postavi, ali naravnost odvreči, ali pa potrditi in se bo moglo, če bo postava tako srečna, da zadobi cesarsko potrdbo, še le potem izvršiti II. njeno poglavje s tem, da se začne vlada z deželnim odborom pogajati, kako naj se bodo stroški skladali.

Gospod namestnik je odgovoril razpisu 26. decembra 1870 št. 13314/II. S., da je deželni odbor po zborovem sklepu pooblaščen, določiti dogovorno s c. kr. vlado letni donesek, katerega bodo deželni zalogi plačevali, da se založijo stroški, ki jih prizadene ustanovitev paralelnih razredov, ako bi vlada ovirala najvišjo potrdbo postave. Z ozirom na ta sklep je vabil odbor, naj to vprašanje zopet, pretresa, ker je vlada dejansko vzbudila omenjene ovire.

Pri isti priliki je tudi naznanil gosp. namestnik, da si je priskrbel po c. kr. deželnem šolskem svetovalstvu potrebnih dat, bodisi gledé števila dijakov, kateri utegnejo realko obiskovati. Letni

večji strošek bi znašal 13.815 gl. ne gledé na to, kar bi se moralo potrositi za pomnoženje prostorov; število zadnjih treh let, znaša komaj 50 in najbrže bi se to število še znižalo, ker bo obiskovalo veliko dijakov rajši italijanske razrede; korist, katera bi se naklonila narodu, bi ne bila v nobeni primeri s povikšanimi stroški; da se sicer ne more tolmačiti §. 19. temeljne postave zastan pravice državljanov tako, da mora vlada po vsaki ceni zadostiti narodnim zahtevam, ampak da je izjema narodnih učilišč v oski zvezi s finančnim vprašanjem, katero se ni odpravilo in se tudi ne da odpraviti po navedenem §. 19.

Deželni odbor je podal na to sledeči ugovor:

„Ako nagiblje vis. c. k. namestništvo znameniti povišek stroškov, katerega bi prizadela preuravnavna tukajšnje realke v narodno, paralelno učilišče, da dela toliko ovir, katere je razvilo v cenjenem svojem dopisu od 26. decembra 1870 št. 13314. mora na drugi strani gotovo tudi deželni odbor dvomiti, ali more deželni zastop za ugodno in primerno spoznati, da se naloži deželni tolika žrtev za vladno učilišče in zavoljo tega pripušča odgovornost deželnemu zboru.“

Dasiravno si tolmači vis. namestništvo § 19 temeljne postave prav po svoje, vendar ne bo hotelo odbijati, da plačuje tudi dežela goriška in gradiščanska državi znameniti znesek javnih davkov in da sme po tem takem zahtevati užitek vseh tistih dobrot, do katerih ima pravico prav zato, ker davke plačuje — in slavno namestništvo gotovo ne bo odkazalo zadnjega prostora med istimi javnemu poduku.

Ako bi se obrnil § 19 samo proti deželnim in občinskim učiliščem, gotovo bi prav malo pomenil in veljal; ker si treba vendar misliti, da imajo dežele in občine zadosti zdravega razuma, da ne bi vpeljale v svoje šole tujih jezikov kot učne jezike.

Kakor se pa na drugi strani ne brani c. k. vlada za škitom § 19, kadar snuje potrebne preuredbe na Českem, na Moravskem, v Galiciji in v nemških deželah, zaradi enakih razlogov bi se ne smela spodtikati nad denarnim vprašanjem, kedarkoli se imajo priboljšati razmere ubozege našega ljudstva s tem, da se prežene iz naših javnih učilišč nezdravo načelo podučevanja v tujem jeziku; saj ni gotovo nobene ustavne določbe, vsled katere bi imela vlada pri nas isto načelo še dalje ohraniti.

Nobeden boljše ne ve, nego visoko c. k. namestništvo samo, koliko večjo prednost je dajala vedno vlada Trstu in Istri v primeri z ubogo Gorico, dasiravno je mera, po kateri se plačujejo davki, vselej in po celi državi enake.

Če pa kedo meni, da se ima državna ustava tako tolmačiti, da morajo za vse svobodne in koristne osnove izključljivo le deželni in občinski zalogi skladati, ta se gotovo zelo moti.

Zato raj je deželnemu odboru prav žal, da ne more ustreči želji visocega namestništva in to tem manj, ker se ni šo niti določno sprejel, niti zavrgel načrt, o katerem so bili že razgovori pri vis. c. k. ministerstvu za uk in bogočastje, namreč zastran osnove realnega gimnazija v Gorici.“

Slednjič je naznanil gospod namestnik z razpisom 17. junija 1871 št. 871/P, da hoče gosp. minister za uk in bogočastje svoje mnenje deželnemu zboru v prihodnji sesiji razodeti in se za isto potezati, ker niso imeli dogovori z odborom nobenega vspeha.

Dopisi.

Od Male Nedelje, 24. sept. [Izv. dop.]

Naši ljutomerski nemškutari so bili zadnje dni pred volitvami že tako ošabni, in v svoj nemški „reich“ zamišljeni, da so celo slovenske pozive načelnika okrajnega zastopa nazaj poslali, rekši da jih nerazumejo. Človek vedoči in poznajoči ljutomerske nemškutare, bi moral strmeti na take hinavsko lažljive izgovore, ker nam je znano, da so le s pomočjo našega slovenskega jezika oni

tukaj naseljenci prišli h koščeku poštenega svojega kruha. Če se ga pa v tolikih letih še niso mogli tako naučiti, kolikor ga denes zna vsak otrok v ljudski šoli, namreč brati, potem so topi ljudje od katerih nema okrajn. zastop niti ljudstvo ničesar pričakati, in bolje je da so klopi prazne na ktere so oni hodili sedat.

Naš prejšnji in tudi sedanjí okrajni zastop je uradoval prej v dveh jezikih, toda ker je vsaka naj manjša slovenska pičica bila nemškutarjem trn v peti, stavil je g. Ant. Božič s svojimi tovariši predlog: naj bo z ozirom prebivalstva, ozirom hitrejega in umestnejega uradovanja v prihodnje okrajn. zastopu in njegovemu odboru opravilni in službeni jezik slovenski itd. Ta predlog se je izjemom pričujočega gosp. okraj. glavarja in še enega nemškutara enoglasno sprejel. Rado vedni pričakujemo tedaj prihodnje seje, v kateri bomo videli ali se je udeležijo ali ne, ker škoda bi bilo za pričkanje v okraj. zastopu, druge reči si mi pa lahko in še dosti hitreje opravimo.

Slava tedaj našemu okraj. zastopu! kateri si je neglede drugih zaslug ravno stem predlogom osvetlil svoje lice; skojim predlogom ako se djan-sko izpolnjuje, je zadosteno glede jezika potrebam in željam vsakega količkaj zavednega in značajnega domoljuba.

Iz Gorenjskega. 5. sept. [Izv. dop.] Te dni sem imel zopet priliko skušati gorenjsko železnico in njeno osobje. Že v Ljubljani sem zapazil, da so pri prevaževanju vlakov samo tujci, to je slovenskega jezika ne zmožni. Kterega si vprašal, od kod je, od nobenega nisi imel čast zvedeti da je Slovan.

Ti ljudje se odlikujejo od onih južni zeleznice s surovostjo, kajti komaj vlak na postajo pridrdra, že upije po nemško 5 ali 10 minut „aufenthalt“ in ko se še vlak ni ustavil, že dvakrat pozvanja. Konduktorji po svoji odlični surovosti ljudi z grdimi besedami v vozove tlačijo in vrata zapirajo.

Tako sem videl, da konduktor ni hotel več vrat odpreti nekemu staremu kmetu, da si je vlak še stal in je dosti prostora bilo. Mož je moral nazaj ostati. Ali se je strašljivi kmet na dotičnem mestu pritožil ali ne, nisem se mogel prepričati, ker sem še le čez 10 dni nazaj popotoval. V uradih po postajah, kamor pogledaš, le tujci, in če je kak redki domačin, še ta je zagrizen nemčur.

Kranjski deželni zbor naj bi na to bolj gledal, da vodstvo gorenjske železnice službe domačinom deli, ker ravno obilo domačinov si mora kruh v drugih krajih služiti, kjer jih prezirajo. S tem da bi bili domačini, bi se tudi bolj ljudem ustreglo, ker zdaj je vedno le nevolja čuti. Kar trgovine zadeva, je gorenjska železnica, grozno v napredku — po rakovo, ker svojih voz po drugih železnicah ne pošilja. Vsak voz se mora namreč na južnem kolodvoru preložiti. Vsled tega se veliko časa izgubi, in tudi blago, večkrat preloženo, se v škodo pokvarja. Mnogo gorenjskih kmetov sem slišal, ki so rekli, da blago raji z vozom v Ljubljano vozijo in tam dajo na južno železnico.

Popotni gorenjec.

Iz Zagreba, 25. sept. [Izv. dop.] Oblika, v kateri se naše ustavno življenje že več let prikazuje, je prava karikatura konstitucionalizma. Če se nikjer drugje državna oblika ustavnosti do absurduma dognala ne bode, pri nas se bode gotovo. Mi smo raznih spakovanj že tako navajeni kakor eigan batine. Ena ter ista zadeva se na več načinov karikira „per variationem“. — Karikatura je bilo Rauchovo banovanje, karikatura je bil njegov „puranski“ sabor, karikatura bila je „srečno“ sklopljena nagodba z Magjari, karikatura je trikratna odgodba našega sedanjega sabora; — naj grja vseh karikatur je pa ta, da tisti naši poslanci, ki jih je naš zadnji sabor v Pešto poslal, še zmerom svoje mandate uživajo, in kot zastopniki naše kraljevine v peštanskem drž. zboru sede! Po obstoječem zakonu bilo bi to samo v tem slučaju pri-pustljivo, ako bi se bil naš zadnji sabor še pred izminotjem svojih treh let razpusstil; ker pa ni bil razpuščen, ampak ker mu je mandat do zad-

njega dne iztekel, to ne bi smelo biti. Ugas-nenjem saborskega mandata, ugasnili so naravno tudi mandati njegovih odposlancev v peštanskem drž. zboru. Ako bi naši ablegati kaj poštenja v sebi imeli, odstopili bi sami, saj vendar razvidijo, da so mrtva roka umrlege telesa, pa ravno na tem klinu stvar visi, da oni toliko poštenja nima, da bi se na ta čin odvažili. Izmed njih 29 jih je morebiti komaj petorica, ki magjarski razumejo, to jih pa vendar ne pači, da ne bi mogli svoje diete na nobel način v Pešti zažvižgati. — Težko je reči, ali je ta karikatura bolj anomaliji ali anakronizmu podobna. Kaj takega je tudi samo pri nas mogoče, ki smo zavoljo Magjarov na sveti, da jim z našimi telesi njih „orsag“ zarobimo.

Ukupni proračun za leto 1872 za dežele ogerske krone kaže nenavadno visok deficit 52 milijonov. Cislajtanija bi morala v istem razmerji imeti naj manj 160 milijonov manjka. Prejšnji ogerski finančminister Lonjaj je polagaje proračun na mizo drž. zbora mnogo česa govoril, kar ni na stvar spadalo. Z liričnimi frazami prikrival je proračunske rane, ter s kritikovanjem raznih filozofičnih sistemov osladil trpkost povišenja davkov. Poezija in filozofija se gotovo ne morete upotrebjavati pri razkladanju in priporočevanju tako suhoparnega predmeta, kakoršen je proračun, vendar se pa poezija in filozofija laglje prebavite, kakor tisti cizem, s katerim je sedanjí ogerski finančminister Kerkapolji manjek 52 milijonov iz prispodabljenja prihodkov in razhodkov tako neusmiljeno točno konstatoval. Narava tega našega drž. gospodarstvenega izmanjka je žali-bog taka, da se iz nje kro-nična bolezen naših skupnih financij razodeva. Uradni listi sami priznavajo malo tolažljivo finančno stanje, vsled kterega se še več let — notabene! pri normalnih okolišnih — ne bomo mogli iz vsakoletnega manjka izkopati, in to bog-me ni po tem, da bi človek mogel z veseljem v prihodnjost gledati. Denar lahkomisljeno in na ne-plodnosna poduzetja trošiti, porezno moč naroda na eno stran nategniti, na drugo jej pa ne podramo seči in dolgove delati, dokler še ni zadnja kaplja kredita izcerpljena, to znajo naši prekodravs-ki bratje. Pa saj ima naša vojniška krajina v svojih pragojzidih še lesa v vrednosti več kakor sto milijonov! Čegav je ta les? za to Magjari ne vprašajo, ampak oni jemljejo denar tam, kjer ga najdejo: iz naših narodno gospodarstvenih zakladov!

Takoj potem, ko je c. kr. reškrript na česki dež. zbor poznan bil, skočilo je vse plačano novinarstvo celega „magjarorsaga“ hudo po konci. Ta prvi naskok je dal cislajtanskim ustavovercem precej koraže. Prvi plamen je pa hitreje posmučel, kakor smo si mislili. Denes vsa vladna glasila štre-no, ki so jo v prvem presenetnji zamotati htela, spet — se ve da malo sramežljivo — od-motavajo, na čemer ustavoverci gotovo ne bodo „alelujo“ popevali. Sicer je pa Deakova stranka slab pomočnik in zaveznik, njeni dnevi so zbro-jeni, prve prihodnje volitve jo bodo raztrupile, in če se bo potem levica na stališče zgoljne perso-nalne unije postavila, ne bode temu niti reškrript na česki dež. zbor kriv, niti federacija v Cislajta-niji, kajti ta točka v programu levice je stareja od Hohenwartovega ministerstva.

Govorica o odstopu kana, ministra in drugih naših dostojanstvenikov vsled odgodbe sabora se ni uresničila. Klopeč, ki se enkrat v sladko kožo mastne službe zagriže, ne spusti takoj tako!

Iz Dunaja, 26. septembra. [Izv. dop.] „S tacim časopisjem ni mogoče vladati; dokler bodo ščuvalé te novine, ne bode miru v deželi.“ Tako tožijo že dolgo vladna glasila; to je posebno večkrat brati v Hohenwartovem „Oesterr. Journal.“ In reči se mora, da imajo prav. Kaki 4 dunajski listi, na pr. obe „Pressi“ „Wanderer“ itd. imajo neizmeren vpljiv, a ravno tako škodljiv vpljiv. Proti ministerstvu in poravnanju se bore tako z vsem orožjem, da vse obsodijo kar od njega pride, naj bo dobro ali slabo. Kako torej temu nasproti stopiti? Uničiti teh časopisov ne gre, ker svobode

gaziti, to si ne upa nobeno ministerstvo in bog nas varuj tacega. Velja tu: „denes meni, jutri tebi“ — že zato ne smemo biti za državne prav-dnike, da si nas morajo stalna načela na „svo-bodo vsem,“ tudi protivnikom, navajati. Treba torej samo konkurirati. To pa je težko.

Večji politični list ustanoviti in obdržati, pa dobiti mu velik krog čitateljev, ni lahka stvar. Časniki, ki že več let obstoje, korenine zasade v občinstvu, pridobodo si stare prijatelje, mnogo jih, ki so jim prijatelji in verni poslušalci iz same navade. Posebno „filister“ po mestih in po deželi, ki pri vsej svoji lenobi v samostalnem mišljenji vendar toliko odloči pri volitvah itd., veruje samo temu, kar izpuhštabira iz svojega časnika. Časo-pisje protivno ministerstvu, je tem nevarnejši faktor, ker ti listi imajo pravo vodstvo nad po-slanci „kliké ustavovercev,“ ne pa narobe, kakor pri nas Slovanih, ki imamo po sreči, če prav manje, pa vsaj res strankino časopisje, ki je bolj ali menj vpljivu poslancev in narodnih veljakov od-prto.

Kaj bode ministerstvo temu nasproti storilo, to je počakati. Ena govorica pak, ako je istinita, kaže, da je pravo pot zadelo. Govori se, da je vladna stranka kupila dva tukajšnjih večjih listov, ki bosta torej od početka novega četrletja drugače pisala nego v dozdanjem duhu. Potreba je pač, ker od zadnje vojske sem, je prusofilni duh v večje tukajšno novinarstvo tako strašno zašel, da se škoda, ki iz tega gotovo za državo izvira, ne da preraču-niti. In odlikovala sta sa posebno „Presse“ in „Wanderer“, dva časopisa, ki sta bilo ob koncu Giskrove vlade na precej poštem avstrijskem stališči.

„Tabor“,

časnik za zabavo, znanost in umetnost.

Sploh se čuje potreba beletrističnega in znan-stvenega časnika. Da se tej potrebi ustreže, je že rajni prezgodaj umrli A. Tomšič z g. Davorinom Trstenjakom zložil program, po katerem naj bi se izdaval takosen časnik. Nekteri rodoljubi so se zopet prišli te misli in nakanili izdavat s smrtjo, Tomšičevo pretrgani list. Dali so mu ime: „Tabor“, ker v njem hočejo zbirati vse slovenske vojake, kateri s svojim duhom bojujejo za omiko in dušni napredek slovenskega naroda. Svrho časnikovo ozna-nuje obširni njegov naslov.

„Tabor“ bi rad svoje bralce počteno raz-veseljeval in razvedroval, pa tudi skrbel za poduk in dobri estetični ukus. Imel torej bode sledeče predele:

- I. Zabava. V ta predel bode prejemal dobre povesti, novele, romance, historične pripo-vedke, humoreske itd.
- II. Znanost. Ta predel bode prinašal zgodo-vinske črtice slovenskih dežel, krajepise, po-pise blagih historičnih značajev vseh izobra-ženih narodov starega in novega sveta, in v teh popisih se bode posebno poudarjala važnost narodne odgojitve, v njem se bode razglaševalo narodo blago, kakor še se je ohranilo v pesmi, pravljici in prislovičih. Ob-javljalo se bode, kar razkrivajo domača raz-iskavanja na različnem polji znanosti; priob-čevali se bodo naravoslovni predmeti, kolikor mogoče v popularni obliki.
- III. Umetnost. Ta predel bode branil proiz-vode pesništva, tudi dobre prevode, prinašal estetične sestavke, v njem se bodo presojevali različni umotvori slovenskih in slovanskih pi-sateljev, delovanja narodnega gledališča, slo-venskih umetnikov, kakor: godbenih sklada-teljev, slikarjev, kamnotescev, stavbarjev itd. Časnik bode izhajal vsak mesec dvakrat na celi veliko-četrtrinski poli, in se bode zalagal in tiskal v narodni tiskarnici g. F. Skaza in drugov v Mariboru, bode tudi, ako ga občinstvo dovolj podpira, včasih prinesel ilustrovane priloge. Cena mu bode na leto 4 gld. Naročilo se bode tudi sprejemalo za četert leta. Izhajati začne 1. pro-

sinca 1872, vendar se bodeta že meseca listopada in grudna dva lista na ogled razposlala. Ker je g. Dav. Trstenjak tako rekoč oče programa tega časnika, je obljubil tudi ustanovljenje in začasno uredovanje prevzeti, in on se ob enem s tem razglasom obrne do vseh slovenskih pisateljev, posebno pa do svojih osebnih literarnih prijateljev, naj mu svoje prineske konči do 1. listopada 1871 franco pošljejo pod naslovom: gosp. Davorin Trstenjak župnik na Ponikvi (Südbahnstation Ponigl), ker mu obilni posli ne dopuščajo, da bi se do vsakega v posebnem pismu obrnil. Naročba se prvlje ne bode razpisala, dokler nimamo vsaj za četrt leta potrebnega gradiva nakopičenega, ali vsaj gotove obljube od p. n. g. pisateljev, da bodo stalni sodelavci tega časnika. Ako bode toliko število naročnikov, da po doplačanih tiskarskih stroških še kaj čez ostane, bode založništvo rado plačevalo tudi sodelavce, ker pri tem literarnem podvzetju se ne išče nobeden dobiček, temuč edina svrha mu je: zdrava omika in pravni napredek slovenskega naroda.

V Mariboru 1. oktobra 1871.

Fr. Rapoc,
Izdavatelj, solastnik narodne tiskarnice
Fr. Skaza in dr.

Politični razgled.

Dunajski ustavoveren list je te dni poročal, da misli cesar krone odreči se in izročiti vladno regentu za cesarjeviča Rudolfa nadvojdu Rainerju. To novico pak vsi vladni listi oznamljajo kot ustavoverno laž. Piše se „Politiki“ iz Dunaja: v resnici je cesar prav trden v svojem programu in svojem sklepu in podpira najkrepkeje ministerstvo Hohenwartovo. Razmera cesarjeva k svojemu ministertvu je tako dobra, prijazna, srčna, da mu cesar tudi iz Pešte pošilja izpodbudo in osrčevanje. Cesar je bil od prvega početka najmarljiviji so-

delavec ministerstva; on je vse sam sodeloval, on se je dogovoril o vseh mogočstvih vpora in pač nikoli ni kak knjez tako na tanko posameznosti programa in taktike svojega ministerstva preudaril ko cesar Frane Jožef. Isti dopisnik potrjuje, da je Beust sicer nehal rohati z nemško kliko proti Hohenwartu, da pa bodo vse eno, njemu in njegovemu pomagaču Hofman-u pot pokazali, kade se cesar vrne.

V Kofoškem deželnem zboru se je enako kakor v spodnje-avstrijskem sprejel dotični od nemško-ustavovernih fanatikov predloženi protest proti cesarjevemu reskriptu, ali pravna zašramba za ustavo z 32 proti 4 glasom. Slovenec Einspieler je govoril proti in je zahteval da se njegov protest proti tej pravni zašrambi v protokol vpiše.

Deželni zbor gornje-avstrijski je prvi poslal cesarju addresso, v kateri se politika ministerstva Hohenwartovega odobrava in se izreka za poravnaje in ravnopravnost med narodi.

Kakor smo mi v zadnjem na naše nemške in nemškutarske nasprotnike tirjatev stavili, naj nam dajo in izvedo enako narodnostno postavo, ki bi zagotovila ravnopravnost naše narodnosti, kakor jo vlada in Čehi ponujajo českim Nemcem, — tako zdaj tudi ogerski Slovani, Srbi, Slovaki itd. — od Magjarov tirjajo enako postavo. „Zastava“ slovanske poslance v ogerskem zboru pozivlje, naj predlagajo naravnost v tem zmislu izdelano osnovo.

V ogerskem državnem zboru je po Magjaru Iraniju zdaj tudi Hrvat sicer vsled izgubljenega mandata nepostavno v Pešti sedeči Vukotino vič ministra za Hrvatsko Pejačevića interpeliral, zakaj je dovolil odloženje hrvatskega sabora. Gotovo je to sama komedija, interpelacija samo naročena, da se more od magjarske strani poskus narediti z nekoliko frazami tolaziti razjarjenost, ki vlada zdaj na Hrvatskem.

Italijanski list „Roma del Popolo“ toži, da Italija ni še gotova, ker, dasi ima Rim, vendar

nema še svojih „naravnih mej“ ker še so v tujih rokah — Trst, Tirole, in Nizza. — Torej Dalmacija so Italijani menda že izbrisali iz vrste svojih poželjenj, našega primorja še ne.

Razne stvari.

* (Iz Ljubljane) se piše v zagrebško „Südslavische Correspondenz“ da je početka pretečenega meseca bival minister Schäffle v Ljubljani, in da je konferiral z deželnim predsednikom Wurzbachom. Ali je govoril tudi z drugimi merodajnimi osobami, dopisnik ne ve.

* (Fabrika cigar) se ustanovi v Ljubljani in sicer največja v Avstriji, ker bode poslovala 2000 delavk.

* (Imenovanje.) Minister pravosodja je imenoval Janeza Jagodiča, adjunkta v Novem mestu, za okrajnega sodnika v Mokronogu. —

* (Mirenska čitalnica) na Goriškem napravi v nedeljo 1. oktobra zvečer ob 6. uri besedo s petjem in igro: „Servus Petelinček.“ Uljudno se vabijo vsi gg. udje in sploh častitelji čitalnic k tej veselici. — Vstopnina za neude znaša 20 kr.

Odbor.

* (K veselici) 1. dne oktobra t. l., s katero se odpre čitalnica v Ložu, se vabijo vsi rodoljubi.

Odbor.

Za Tomšičev spominek.

Prenesek . . 1623 gld. 80 kr.

Pri mali Nedelji nabral g. Anton Porekar
4 gld. 80 kr., darovali so:

Gosp. Bogoslav Zorman, učitelj . . .	1	—
„ Matevž Gregorič, posestnik . . .	1	—
„ Andrej Spindlar, sadjorejec . . .	1	—
„ Tomaž Matjašič, posestnik . . .	—	20
„ Lovrenc Borko, kamnikar . . .	—	20
„ Anton Šnops, dijak . . .	—	20
„ Anton Matjašič, kmečki sin . . .	—	20
„ Anton Porekar, dijak . . .	—	50
„ Andraž Mihalč, posestnik . . .	—	50

Skup . . 1628 gld. 60 kr.

Oznanilo.

Na c. k. učiteljskem izobraževališču v Mariboru (Schillerstrasse poprej Gambrinus-Halle) se bode osnovala s početkom šolskega leta 1871/72 posebna slovensko-nemška šola, kakor šola vadnica in vzornica (Uebungs- und Mustersehule).

Vsak učenec, ki hoče vstopiti v to šolo, se mora po svojih stariših ali njih namestnikih osobno predstaviti l. ali 2. oktobra dopoldne od 8. do 12. ure ravnatelju c. k. izobraževališča, in se izkazati s krstnim listom, če bi pa bil že poprej na kakej drugi šoli, tudi s spričevalom preteklega šolskega leta. — Šolsko leto se začne 5. okt.

Sprejemali se pa bodo le taki otroci, ki so 6. leto svoje starosti že dovržili, 13. leto pa še niso prekoračili, in ki so zmožni slovenskega jezika.

V Mariboru, 25. septembra 1871.

(31—1)

C. k. ravnateljstvo.

Realna gimnazija v Ptui.

V I., II. in III. razred bodo se dijaki zapisovali 29. in 30. septembra ter 1. oktobra.

V Ptui, 21. septembra 1871.

(21—2)

Ravnateljstvo.

Privatna učilnica

(za deklice)

v Postojni bode 2. dan vinotoka t. l. zopet odprta, v kateri se ne le vsi za štiri razrede, normalnih šol zapovedani predmeti, ampak tudi slovensko, splošna zgodovina, zemljopisje, in fizika v nemškem učenem jeziku uči, pa tudi se daja poduk v vsih ženskih ročnih delah, kakor tudi na zahtevanje laškega jezika. Tukaj se deklice v oskrbovanje vzamejo.

Dalje razložbe daje radovoljno.

(29—2)

Karolina Margreiter,
načelnica učilnice.

Dr. Janez Steier,

dosehmal odvetnik na Dunaji, se je preselil v
svojo rojstno mesto **Ljubljano**, ter ima
odvetniško pisarnico na narodnem trgu št. 37.
v Četinovičevi hiši, v II. nadstropji.
(18—4)

!!! Za jesensko in zimsko saison-o !!!

Udano podpisana se pri p. n. občinstvu toplo zahvaljuje za zaupanje, katero se jej je skazovalo v času njenega kratkega obstanja, pa si ob enem dovoljuje pozornost obračati na svojo dobro izbrano zalogo blaga za jesenske in zimske obleke, in prosi za obila naročila.

Z elegantnim, trdnim in doberkup delom in hitro postrežbo upa si tudi na dalje zaupanje častitega publika ohraniti.

Dobrohotna naročila in ukazi iz dežele se bodo brž in prav ceno izpolnili.

S spoštovanjem

Asocijacija krojačev v Ljubljani

nasproti Hradskega mosta v Eggenbergovi hiši
I. nadstropje.

(30—2)

Kovane, uradno preiskane decimalne vage četirivoglate oblike:

Nositeljna moč:	1	2	3	5	10	15	cent.
Cena, gld.:	18	21	25	35	45	55	
Nositeljna moč:	20	25	30	40	50	cent.	
Cena, gld.:	70	80	90	100	110		

Balansirne vage:

Nositeljna moč:	1	2	4	10	20	30	ft.
Cena, gld.:	5	6	7.50	12	15	18	
Nositeljna moč:	40	50	60	70	80	ft.	
Cena, gld.:	20	22	25	27.50	30		

Vage za žirino z železnim obročjem in utegi (gevihti):

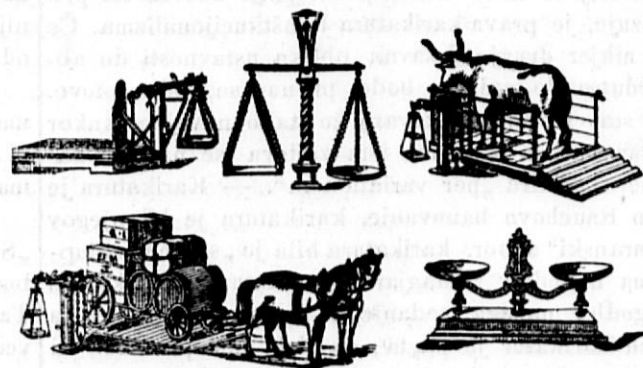
Nositeljna moč:	15	20	25	30	40	50	cent.
Cena, gld.:	150	170	200	230	300	350	

Mostne vage:

Nositeljna moč:	50	60	70	80	100	cent.
Cena, gld.:	350	400	450	500	500	
Nositeljna moč:	120	150	200	300	cent.	
Cena, gld.:	600	650	750	900		

L. Bugani & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Dalje vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na pošto poduzetje ustreže precej: